

Verksamhetsberättelse 2018 för Oxelösunds hembygdsförening.

Årsmöte

Föreningens årsmöte hölls torsdagen den 22 mars 2018 med 28 medlemmar närvarande.

Styrelse och funktionärer

Ordförande	Christer Marklund
Kassör	Karin Henriksson
Sekreterare	Fredrik Derefeldt
Ledamöter	Margareta Johnsson Berry Karlsson
Suppleanter:	Mariana Karlsson Christer Sandström
Adjungerade:	Karl-Erik Henriksson Lars Sjögren
Revisorer:	Torbritt Bökman Rolf Zetterström
Suppleanter:	Anders Stenberg Kjell Eliasson
Valberedning:	Vakant

Styrelsen har under verksamhetsåret hållit nio protokollförda styrelsemöten.

Medlemmar

Antal medlemmar är vid årets slut 165 (179) (196) bestående av 80 (92) (101) kvinnor och 85 (87) (95) män. En minskning med 14 (17) (46) medlemmar.

Föreningsstöd 2018

Mellan Oxelösunds Hembygdsförening och Oxelösunds kommuns Kultur- och Fritidsnämnd (KFN) träffas varje år en överenskommelse om vilka aktiviteter som Oxelösunds hembygdsförening medverkar i och för vilka vi får ett aktivitetsstöd. Under 2018 var föreningsstödet 13 000 kr.

Föreningen har genom stödet bedrivit en mängd aktiviteter i Oxelösund.

Medverkan vid Valborg, Nationaldagen och Midsommar

Föreningen har medverkat i planering och genomförande av firande av Valborg på Ramdalens idrottsplats den 31 april, Nationaldagen på Jagersö den 6 juni och Midsommarfirande i Gamla Oxelösund på Midsommarafton den 22 juni.

På Nationaldagen medverkade vi med två fanor från Södermanlands hembygdsförbund samt en svensk fana i vid inmarschen och i fanborgen. På Midsommarafton genomförde vi även ett matkulturmöte med traditionell matjessill på Mästerlotsen med ett 10-tal nyanlända i Oxelösund.

Släktforskningens dag

Till Släktforskningens dag på Koordinaten den 20 januari 2018 kom ett 20-tal personer. Medlemmar i Oxelösunds Hembygdsförening guidade i hur man hittar i pappershandlingar och databaser i Oxelösundsrummet, Släktforskarummet och Lotsarkivet. Många besökande vill göra en nystart i sin släktforskning och är intresserade av lokala källor och historia.

Connys sista dag på jobbet

Den 31 januari var det Conny Zetterlunds sista arbetsdag som chef på Kultur och Fritid i Oxelösund kommun. Oxelösunds hembygdsförening framförde genom Karin Främling, Conny Adolfson och Arne Gustafsson vårt tack för all den hjälp och stöttning som vi fått under åren.

Karin Främling berättade hur det kom sig att Conny hamnade på Oxelösunds bibliotek. För ca 30 år sedan ville Biblioteket ha en barnbibliotekarie. Tjänsten annonserades ut. Det kom in en hel del svar bl.a. ett från Mörbylånga, det var en manlig sökande. Karin och hennes medarbetare tyckte att det var ett intressant svar. De tyckte också att det skulle vara bra att få in en manlig medarbetare i personalgruppen. De bestämde sig för att göra en bilutflykt till Mörbylånga för att träffa den sökande. De träffade, enligt Karin, en mycket trevlig ung man. När de under hemfärden diskuterade honom tillsättningen av tjänsten var de helt eniga: "Honom måste vi ha".

Karin avslutade med att säga: Tänk så många kramar det blivit mellan oss under alla de år Conny varit här.

Punkthusen i våra hjärtan.

Det kom över 90 personer till Berättarcafé om "Punkthusen i våra hjärtan" den 21 februari på Koordinaten i Oxelösund. Berättelser och bilder gav igenkännande skratt och kommentarer under kvällen. Många vittnade om den betydelse som Punkthusen hade för dem som barn och under ungdomsåren. Leken, kamratskapen, skolan och Mammorna som hade uppsikten från balkongerna. Det återkom också i en hyllning till civilkuraget i Oxelösund i sången "Besvärliga härliga tanter" som Lasse Lindberg skapat för denna nostalgikväll inför premiären av Per Sjögrens film om Punkthusen i Oxelösund.

Per Sjögren hade kameran i handen när han vid ett besök i hemstaden 1999 upptäckte att Punkthusen revs. Han kom då i kontakt med den sista hyresgästen och filmade rivningen från rum i huset och från marken. Filmen mottogs med både glädje och sorg och med långa applåder.

Per Sjögren och Oxelösunds hembygdsförening fortsätter samtalen om hur detta tidsdokument kan bevaras, användas och utvecklas i framtiden.

Årsmöte med berättarcafé

Vid berättarcafé och årsmöte den 22 mars berättade reportern och författaren Clas Thor om sin farfars företag, Thor Buss, ett pionjärföretag 1921 – 1969. Kontakten med författaren fick vi när Historikgruppen på Oxelösunds Järnverk fick en förfrågan och kunde verifiera uppgiften om att Ivan Thor hade arbetat på Oxelösunds Järnverksaktiebolag under några år runt 1920. Flera av deltagarna på mötet berättade om egna upplevelser och relationer till Ivan Thor.

På årsmötet kunde vi även presentera att de första delarna av ”Sven Zetterströms arkiv” nu kan nås i Oxelösundsrummet och på länken www.oxelosundsrummet.se

Då Folke Berglund lämnar styrelsen överlämnade vi boken om Thor Buss som tack för mångåriga insatser i föreningen och för skärgården.

Kusträddardagen – Strandstädning Gamla Oxelösund

Under Kusträddardagen den 5 maj genomförde Oxelösunds hembygdsförening, i samarbete med boende i Gamla Oxelösund, städning av stränderna och Kulturstigen i Gamla Oxelösund. Vi blev 10 vuxna och tre barn som städade stränder och Kulturstig från Sandviken till Stegeludden. Skörden blev 10 säckar plast, järnskrot och gamla tidningar. Plasten fanns till största delen i skogen ute på Stegeludden där vi också hittade en ”attachéväska” och gammal ryggsäck av militärt stuk. Ett fågelbo i en enbuske bestod till en tredjedel av plastbitar. En död säl fanns på stranden ute på Stegeludden. Den hade enligt uppgift legat där länge.

Solen sken, fåglarna kvittrade och huggormarna smet undan i skrevorna under Kusträddardagen den 5 maj.

Brannäs gård – öppet vid 25-års jubileum av Brannäs våtmark.

Lördagen den 26 maj höll vi öppet på Brannäs gård och informerade med dokument, bilder och utställning om husens och gårdens långa historia.

Strandstädning genomfördes på Brannäs hake och Brannäs våtmark inför hållbarhetsdagen och 25-års jubileum av Brannäs våtmark.

Ålö skärgårdshemman

Den 25 maj kom Fredagsgruppen från Filadelfiakyrkan till Ålö. De har varit återkommande fredagsbesök under sommaren. Av besöksboken kan vi se att 70 personer har skrivit sina namn med notiser som ”ute och paddlar med min bror från Vivesta till Ålö. Bodde här på somrarna som barn”.

Lotsarkivet i Gamla Oxelösund

Oxelösunds lotshistoria har dokumenterats i skrifter, intervjuer och presenterats i föredrag och utställningar. Materialet finns samlat i Lotsarkivet på Mästerlotsen i Gamla Oxelösund.

Lotsarkivet med forskarrum och / eller guidade vandringar kan bokas året runt.

Lotsarkivet har haft öppet andra tisdagen i juni, juli och augusti samt på Släktforskningens, dag tredje lördagen i januari, samt på Arkivens dag, andra lördagen i november.

Studieresa Hävringe

För att gå vidare med arbetet med Lotsarkiv och skärgårdsutställningar gjorde Skärgårdsgruppen och delar av styrelsen en studieresa till Hävringe för att på plats få en beskrivning av kulturmiljön. Vi var 9 personer i gruppen och blev mottagna och guidade av fyra sommarboende på Hävringe. Vi blev guidade i Båken och vaktstugan.

Båken är statligt byggnadsminnesmärke men Vaktstugan har inget löpande underhåll och saknar ett fungerande värmesystem. I Vaktstugan finns Hävringe museum som drivs av frivilliga på Hävringe.

Vi fick också en visning av den gamla fyrvaktarbostaden som tidigare hade fyren sammanbyggd med fyrvaktarbostaden. Huset har underhållits med bevarat kulturhistoriskt värde.

Det var ett mycket givande besök som också väcker frågor om vad som kan göras för att kunna bevara och använda kulturarvet Hävringe.

Öster Femöre – hembygdstorpet öppet på Femöredagen

På Femöredagen den 25 augusti hade Oxelösunds hembygdsförening öppet hus vid torpet Öster Femöre.

Det kom 70 - 80 besökare till torpet. Vi berättade om våra idéer hur vi ska återställa torpet som det såg ut i början av 1900-talet. Foton, kartor, dokument och annan information var uppsatta på väggarna i stora huset. I det mindre huset var det konstutställning och visning av fioler, kåsor och andra dryckeskärl. Besökare fick prova på att såga med timmersåg och även leta efter currylinjer med vinkelpinnar på gårdstunet. Dagen var lyckad, vi hade besökare som varit på torpet som barn och kunde berätta om hur det då såg ut vid torpet innan fiskehamnen och varvet byggdes.

Besökarna uppskattade arrangemanget lika mycket som vi uppskattade besöken.

Studieresa till Sävösundets lotsvaktstuga

Oxelösunds hembygdsförening skapade 1996 en lotsutställning "LEDSAGARE STYREMÄN & LOTSAR i Södermanlands södra skärgård". En del av den placerades på Sävösundets lotsvaktstuga. Det är bara den delen av den ursprungliga lotsutställningen som finns kvar idag. Ett av målen med studieresan är att fotografera och dokumentera det som finns kvar på Sävö. Vi fann utställningen på plats men i

behov av restaurering och uppdatering. Dessutom finns den utrustning som användes när lotsningen upphörde kvar. På dörren till vaktstugan finns en träskylt med texten "Lotsmuseum". Vaktstugan tillhör idag Sävö vandrarhem och förvaltas därigenom av Länsstyrelsen. Vi har tagit kontakt med Länsstyrelsen och med Bälinge hembygdsförening för samtal om hur Lotsmuseum på Sävösundets vaktstuga kan bevaras.

Arkivens dag på Mästerlotsen

Frågor fick svar på Hembygdsarkivet.

Den 10 november, på Arkivens dag, fick vi frågor om var namngivna personer hade bott och arbetat och om det fanns bilder och berättelser. Frågorna kom från besökare men också genom e-postfrågor och bilder som skickats till Hembygdsföreningen. Från vårt Hembygdsarkiv kunde vi ta fram svar på frågorna med bilder på torp samt husförhörlängder med personuppgifter.

Nils Olsson heter mannen på mellersta raden 2:a från höger på bilden från hamnarbetarlaget i Oxelösunds hamn från 1901. Uppgiften kommer från Christina Olsson. Nils Olsson var hennes farfars far.

Bild: Hamnarbetarlag ca 1901 i Oxelösunds hamn

Kontakta Hembygdsföreningen om du har information om namn och historia om andra personer i hamnarbetarlaget. Ring på 0155-30068 eller skicka ett brev till Gamla Oxelösundsvägen 23, 613 31 Oxelösund.

Temamöte Kulturarv i Oxelösund – Kulturplan 2018-2025

På temamötet den 11 oktober, om Kulturarv i Oxelösund, redogjorde Marie Anstadius för arbetet med Kulturplan för Oxelösund. Det blir en dialog med och mellan föreningarna inför verksamhetsbidragen för 2018.

Arbetet med att bevara Stjärnholms stationsområde och stationshus är inte löst. Vår hemställan om byggnadsminnesförklaring behandlas av Riksantikvarieämbetet då stationsområdet ägs av statliga Trafikverket. En 16 mm färgfilm om verksamheten på Stiftsgården Stjärnholm visar vilken stor betydelse Stjärnholms station hade.

Oskar Nilsson, från Eskilskällan på Eskilstuna bibliotek, avrundade mötet med exempel på hur lokal historia kan göras tillgängligt genom ett systematiskt arbete med traditionell och digital utveckling. Med exemplet Eskilskällan fick vi idéer om hur Oxelösundsrummet och bildarkivet kan utvecklas.

Yttranden med anledning av detaljplan och samråd LNG-terminal

Oxelösunds hembygdsförening har till Oxelösunds hamn lämnat två yttranden med anledning av samråd och extra samråd rörande LNG-terminal och Seveso-verksamhet i Oxelösunds hamn samt ett yttrande till Oxelösunds kommun angående detaljplan för LNG-terminal.

Vi har i dessa yttranden hävdade att ”tolerabel risknivå” måste omfatta Gamla Oxelösund, småbåtshamnen i Sandviken samt hela Gamla Oxelösundsvägen. I annat fall måste ökade skyddsåtgärder och / eller en annan lokalisering sökas.

De förslag som presenterats i planförslaget innebär att kostnader uppstår för skyddsåtgärder och flytt av anläggningar. Det innebär bl a ny plats för båtuppläggning och ny plats för båtramp i Sandviken.

Vi menar att dessa åtgärder bör genomföras omgående så att Gamla Oxelösund och Sandviken kan fortsätta att vara en servicepunkt för skärgårdslivet.

Kulturarvet städades

Under våren städade hembygdsföreningen vid fornlämningar och bebyggelselämningar efter torp och gårdar. Samtidigt började vi planeringen för att återskapa och förbättra skyltningen av vårt kulturarv för att kunna genomföra kulturarvsvandringar.

Planering för kulturarvsslingor finns nu med utgångspunkt från skolorna på Ramdalen och Peterslund.

Förberedelser finns för att genomföra en kulturarvsslinga på Stjärnholm när resurser och samarbeten kommer på plats.

Julgröt på Mästerlotsen

Den 11 december avslutade vi verksamhetsåret med Julgröt och skinksmörgås på Mästerlotsen i Gamla Oxelösund. 25 personer deltog i en trivsamt avslutning som också gav inspiration till vår fortsatta verksamhet.

Vi har summerat minst 4000 ideella timmar som ett 40-tal personer ställt upp med i föreningens aktiviteter och arbetsgrupper.

Ekonomi

Verksamhetsårets resultat redovisas för Föreningsverksamheten med intäkter på 40 550,00 (37 665,00) (51 636,00) kronor och utgifter på 42 110,90 (39 634,56) (53 261,68) kronor. Med ränteintäkter på 2567,23 (2 293,79) (1 113,96) kronor blir årets överskott 1006,33 (överskott 889,90) (underskott 511,72) kronor.

Intäkter och utgifter för Mästerlotsens skärgårdsrum, Villa Bergsund, Ålö skärgårdshemman, Torpet Öster Femöre och Brannäs gård balanseras mot ändamålsbestämda medel. Under året har 46 174,30 (1 883,80) (98 492,40) kronor återförts från fonderade ändamålsbestämda medel.

Uppgifter inom parenteser () avser (år 2017) respektive (år 2016)

Redovisning i resultat- och balansrapporter vid årsmötet den 20 mars på Historieverkstan, Sörmlands museum.

Tack!

Styrelsen tackar alla som på olika sätt arbetat för och stöttat föreningens verksamhet.

Oxelösund 2019-03-07

Styrelsen

Christer Marklund

Karin Henriksson

Berry Karlsson

Fredrik Derefeldt

Margareta Johnsson